

ACC. N:R

M. 8247:1-20

(folio)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Fr. A. Johansson

Härad:

Adress:

Österwäringat. 3 A, Malmö

Socken:

Malmö

Berättat av:

Uppteckningsår:

1941.

Född år

i

Minnesuppteckningar fr. Malmö

Hägräde Herr Redaktör!

Becker hämnad få översända nedanstående
upplevelser.

När man läser i de dagliga tidningarna om
sabotagligor och andra vilsekomna ungdomar,
fliksmärtor, som stjäla cyklar, undrar man i
sitt stilla sinne, om det ändå inte är för-
äldramakten och lärareansvaret som slapp-
nat av. Man hör så ofta sägas nu, att barnen
bestämna över föräldrarna och lärarna ha inset
att säga till om. Barn och ungdomar ha blivit
bortskända genom att alltför mycket göres för
dem. "När bittan är mätt, är mjölet biskt,"
heter det ju. Och detta kan även tillämpas på
det uppväxande släktet. Dem värdesätta ej det
goda de ha, förrän det är för sent. För 100 år
sedan fingo pojkar ut och tjäna hos bönder och
hantverkare vid 7 års ålder, och med flickorna
klemades det ej heller onödigt. Förutom som hjälp
i egna hemmet anlätades de och som hjälpreder
i andra hem, detta fastän föräldrarna voro i go-
da ekonomiska omständigheter. Barnen lärde
sig att tänka, veta hur och värdesätta penningar,
de själva förtjänat. Nu är det bara att gå till
far och få, och han, stackaren, förs inte säga nej.
Han vet bara, att han är hela familjens last-
dragare. Barn vilja vara klädda och roa sig inte
som egna familjen har råd till, utan vad andra
familjer ha råd till. Nej, ut med barnen från
tidiga år och låt dem svida lite för den mat
de äta och den lyx de begär. Här skulle
då bli ett annat utseende på ungdomen,
mer kärlek till föräldrarna och ^{större} tillfredsställelse
för båda parter, mera ro i hemmen och större
sparkapital på banken, då lyxbegäret och nges-

lystraden hade fått en knäck. En ny "Lindén" borde
annars snart anställas för särskild tillsyn av
barn och ungdom, som förlorat respekt för
föräldrar och lärare.

När jag var barn hade Malmö stad anställt
en folkskollärare med namnet Lindén, att till-
lika förestå Internatet vid Hospitalgatan.
Till honom sändes sedligt försummade barn,
vilka inga förut hade kunnat få bakt med.
Med lite mat, mycket och träget arbete vanns
snart ett briljant resultat. De dåliga anlagen
började ge vika för nya och bättre impulser.
Bland kunde stundom hända att en vildsvint
och bångstyrig krabat inte behagade lyda order
varför Herr Lindén måste tillgripa en svindande
risbasta, som gjorde kropp och själ lite nyfärsare.
Till hemmetingo de inte komma så snart. En dräng-
eller jungfruplats blev fortsättningen på internatsviten.
En del äldre personer kunde inte alltid skilja
på synd och det tillåtna eller passande.
Då fanns det prästmän, som med stöd av för-
fatningar inkallade vederbörande att i kyrkans
sakristia "stå skrift", som det hette. En del
bättrade sig omedelbart efter endast ett besök,
men somliga måste "skriftas" flera gånger, innan
någon förbättring inträdde.

Nad som numera ej hellre förekommer är kyrktag-
ningen av gifta kvinnor, som fått en världsmed-
borgare. Förr var det däremot en gängse sed.
Tilldragelsen är ursprungligen hämtad ur Bibeln,
där Jungfru Marie kyrkogång antalas. Två
kyrkor gick så till, att en flyttbar pall an-
bringades längst nere vid stora kyrkdörrarna, där
den unga modern fick knäfalla och mottaga
prästens välsignelse för sig själv och sitt ny-
födda barn. Därefter tog prästen henne i hand,
under det han sade: "Herren ledsage dig i sin

sanning nu och till evig tid!" Amen. Kvinnan fick
därefter gå fram i de främre bänkarna, åtföljd av
en väninna, och delta i gudstjänsten jämte
de övriga åhörarna. Efter gudstjänsten var det kalas
i hemmet med middag, kaffe och kaker, vin och
tårter. Detta kallades: Kyrkogångegille. På lunds-
bygden brukade bondhvararna infinna sig med
färningar, utgörande stek, gröt, bröd eller kaffe-
kaker, men stadsborna bestodo kalaset själva.
Men det voro inga målade, sminkade, ondulerade
och permanentade modedockor med nakna
ryggar utan enkla och goda syntes dem vara,
många med madonnautseende. Hattar voro icke
allmänt på den tiden, och kyrkogångskvinnorna
buro i regel silkeschalett, svart eller vit.
Detta tydde icke nämnvärt på någon fattigdom,
trärton, en silkeschalett var stundom av mer
värde än hatten.

Vid ingående av äktenskap för i tiden
fanns det ej så många former för vigsel som
nu. Det var kyrkvigsel och den räckte både
för tid och evighet. Att begära skilsmässa
ansågs för skandal och en stor skam, allra-
mest, om det fanns barn. Man ville vara lag-
lydig och trofast mot sin make både i sal-
iken och då skuggorna begynte falla. Det
hette ju: "Gnöd och lust", och livets skola fick
lära kontrahenterna innebörden härav. Smekmå-
naden kunde inte räcka länge, det blev allvar
av leken. Mannens små förtjänster kunde icke
räcka långt, när barnskaran ökades eller
mannen genom olycksfall var urstånds att
nöjaktigt försörja familjen. Till kommunen
var så vändligt långt för den redbare och
stolta familjeförsörjaren att begära understöd,
och han ville det ej heller.

Nu är det många som icke rådas. Men
förr hette det av den goda hustrun. Jag kan,
jag skall, jag vill hjälpa till så länge jag
orkar, och det lyckades i många fall. Utan att
hemmen mistöttes eller blevo lidande därpå
sysslade hustrun med silverprobering, handsk-
sömnad, trikåstickning, renkrivning och ävens
manufaktur- eller speceriaffär. Förmöjsamhet
och välstånd blev belöningen här för, och arbetet för-
sämras aldrig en människa men väl adlar,
under det "lätthan är alla lasters moder." Jag
kände en specerihandlarefru som startade en af-
fär, då hennes man i sitt arbete förolyckats. Man-
nen återställdes emellertid igen och blev delägare i
sin frus affär och avsåg sig det förra arbetet.
De hjälptes båda åt att förbättra och utvidga
affären, så att i stället för en hade de snart
3 affärer. De hade inte mycket på vart och ett som
sålades men många kunder hade ^{de} och genom ärbar-
het och redlighet hade de och ett aktat namn så
länge de verkade i sin stads-del. Många affärsmän
funnos icke då i var gata som nu, så de stodo
sig bra och lätto sina barn gå i skolor, som koste
de pengar, men som affärsmannen sade: "Mina barn
skall gå i skola och lära sig något, ty den undervis-
ning de få där, kan ingen taga ifrån dem. Ett yrke
kan tagas ifrån människor, men kunskapen förbliver,
för så vitt de får behålla sitt förstånd." Handelslivet
förr var ett rydligt slit från kl. 5 på morgonen till 11 på
aftonen. Då kom folket från parkerna och skulle ha till-
lifs. Hade handelsman nyss stängt butiksdörrarna,
gick köparna till köksidan för att handla, så det blev
ej många timmar för sömn. Men hälsan, arbetsglädjen,
kärleken och friden voro bofasta hos dem, och när
de vid 70 års ålder drogo sig undan sitt arbete hade
de vuxna barn som trädde i de gamlas ställe.

(Signatur M. M. M.)
Värnhemstorg 6324.

Värdsammast
Fr. A. Johansson Östervärmsg. 3A
Malmö.

M. 8247:5.

Högtärad Herr Redaktör!

Härmed beder undertecknad få översända några minnen från gamla Malmö!

En bondgubbe, folket kall och rolighetssmakare med namnet Per Thomasson besökte en gång vår goda stad, som han ^{fann} fortjusande efter dåtida förhållanden. Men folket (där passade ej den enkle och rättframme odalmannen. Under besöket där fick han höra talas om en finare bal, som han okallad beslut sig för att på närmare håll ta i skärskådande. Hemkommen till sin by, satte han sig ned och diktade denna visa:

Stadobalens. (vals.)

1.

Se, nu är jag äntligen kommen på balen
och ser vilken granplat som glimmar i salen
och ser vilka blickar mig möta med hän
för det jag är bonde jag kemuffas i vrån (dassap)
men hej och falleralalaj, hej och fallualalaj,
hej och fallualalaj, trallalalaj.!!

2.

Här dansa bokhållare med små mamseller,
så söta och blöta som små karameller,
det är ju helt annat att stå bak en disk
och lukta på kryddpeppar, sill, kron och fisk,
men hej, o. b. r.

3.

De löjtnanter hurra som parade tupper,
och fröknarna hoppa, det guppar, det
guppar, så roligt droppar hagel från huvud
till hals, det var mig en rasande, tokrolig
vals. Refräng.

4.

Som backlande skatar i blommiga häggar,
så sitta här damer ikring. Dessa häggar
och visa behagen med leende min, fast
skönheten redan har varit för him. Refräng.

5.

Hej "katten" besitta, jag nämnir sett maken
här dansar en fröken till midjan med
naken, men vad hon är sedig och
blysam ändå, som inte tog hela beklädningen
ä. Refr.

6.

Den tröjan, den tröjan, ack, hade jag bara
en frackstump, där baks och skinnhandskar
så rara, så skulle jag dansa, för nu har
jag sett, här bryr man sig föga om bildning o vetk.
Refr.

7.

Det talet gick lustigt ikring likt en spur-
ra, och damerna hosta, och herrarna hurra,
men dansen går åter igen lika bra och
se, vilket "leken", hej hopp, fallera! Refr.

(Berättat av min hänsovrade fader, som varit
död i 28 år.

Undertecknad, som gått i Montionskolan
för 57 ^{sedan} år, den nuvarande rödra Förstadsskolan,
hörde min moder samtala, att den skolan,
före min skoltid, varit accepterad till
sjukhus då rödsoten grasserade. Hälsotill-
ståndet bland barnen var likväl städse
gott, fastän varje lärare hade många dis-
ciplar i var klass och flera kommo från fattiga
hem. Någon skolläkare fanns ej på den tiden,
ej heller skolbad, och gymnastik och idrott

var det sparsamt med. Cyklar existerade ej för skolbarn, de varo för höghjuliga och dyrbara. Alla marscherade till och från skolan med tofflor, kapptofflor eller "gjoraträskor". Läder skor hade man och stundom, men det var föga lämpligt, då man skulle sätta över Räckjörs hem, eller ner på "lugnet", eller mot Casino, då man skulle över Kristians backe och genom Flodgatan, som vid häftiga och långvariga regnskurar förvandlades till en lång sjö, där arbetarna då plögade barfotta bada över med barn och kvinnor i famnen. Vattnet steg oerhört fort i källrarna, ty kloakerna kunde inte emotta så stora vattenmassor, varför gubbarna, både unga och gamla måste huvudstupa över med spannar och ösa källorna läns. Härav namnet Flodgatan. På höstarna var det därför inte alltid så bekvämt för barn att komma fram, mörkt som det var på kvällen, ibland fick man gå omvägar. Gatorna varo endast sparsamt upplysta av en och annan gaslykta, som var placerad på en lyktstolpe, och som tändes och släcktes av Hets lykthändaren. Utanför "Löretorp" eller L. B. Torp var alltid sörjigt att gå, likaså där nu södra saluhallen statar. Där låg fordom ett litet ensamt hus, som ägdes av gubben Kristian och hans gamla gumma. Huset var vitrappat och runt omkring växte buskar och gammaldags blommor, såsom fingerborgsblomster, solisckor och gresser i det gröna, krusmynta och lavendel. Men ark, så kärt för oss barn att få snegla lite på sned in till de gamla, ensamma i förbi-farten, eller lägga en brädlapp på hållan utför - den lilla "jölen", ta rätt, Hoppi rätt

på brädan med ena foten, så vattenet skvätte
ur polen vitt omkring, det var roligt, det!
Det kallade pojkarne att ta "sular." Ännu
roligare var det med våra då för tiden långa,
stränga vintrar. Alla barn hade kälke, och ha-
de dem inte råd att köpa, så gjorde de själva
en primitiv sådan av en gammal socker-
låda. En sådan kallades "slofa." Sedan blev det
jubel och glädje på Kristians backe, den bästa
kälkbacke i världen, när hela den unga ska-
ran med törn i handen i raskt tempo skjutta-
de sig själv utför den långa härliga backen
ner mot Rörgratan (rörigt av jord och vatten.)
Efter den förstörelsen gick det lika galant
med läxpluggen, böckerna skulle kunnas från
pärm till pärm, åtminstone katekes och bibl.
hist., annars var man rädd för efterritning
eller stryk. Jag begick mig för stryk i folk-
skolan där jag hade en mycket duktig, nitisk
och sträng lärarinna, som vi likväl älska-
de över allt annat, ty hon var rättvis, och
ett barn är inte dummare än att begripa
detta. Men i småskolan hade vi en sybakad
lärarinna, som nog tänkte mer på sin höga
titel hon nyss fått än på kärlek och förståelse
för de små späda plantorna hon fått sig
anförtrodd att vårda. Vi varo endast bär
vid inkrivningen och hade nyss fått en
L. B. C. bok i vår hand med en liten kupp i
början av boken, som värfte pengor åt alla flit-
tiga barn. Det var inte utan vi började liksom
vår söta fröken att tycka oss något vara.
En flicka med namnet Brost satt mitt för
lärarinnans bord, och i skydd av bordet våga-
de hon upprisa boken lodrat mot bordets
längsida och slapp därvid det tråkiga
pekandet på varje ord. Jag satt bakom

Prost och tyckte det var bekräftat att sitta
 så som hon, varför jag neddrog bänklocket,
 så mycket, att min bok kländes bland griffen
 och pennor i pörnglackst. Men o, du milde,
 det skulle man ju frågat "nåden" om först,
 Kvist har hon aldrig syns mig mer än den
 gången. Då skulle hon riktigt visa sig dy-
 kist och befallde, "fingrarna fram!" Varför
 det, undrade jag, "du ska ha steyt på dem
 menar jag ^{säde} jag vågade inte annat än lyda
 order och lade fingrarna upp, mina små spä-
 da fingrar, där benen ännu voro broskarta-
 de. "Klapt", sade det, men pekpinnen for
 i locket, och fingrarna voro under bordet.
 Detta upprepades 2 gånger, då grep hon
 med ena handen om mina stackars små
 fingrar och lade dem på bordet, medan
 hon riktade med den tjocka ändan ett
 slag mot dem. Jag bad då, om hon ville
 slå mig med den smala ändan i stället,
 men nej, den tjocka ändan av staken dun-
 kade till, och smärtan kändes ända ner i
 fötterna. Jag var tuklad hemma av ett par rätt
 skaffers, hederliga föräldrar och hade ingo
 behov av någon aga, och inte behov av
 att besöka en sådan pedagog vidare, men
 min pastor, vackre fader blev min tolk dagen
 därpå i skolan, och "nåden" fick falla till föga
 och lova bot och bättring, i annat fall hade
 far tagit mig ut ur straffanstalten. Många
 andra barn hade fått dela samma öde som
 jag, men en flicka med namnet Hilda, som
 mist sin far och ej hade någon mor som kan-
 de följa med till skolan på grund av att
 hon hade ett salustånd på torget, fick sitt
 beskydd av D:r. Janne Damm, högvärdige
 Redaktören på Lävarande tidningen Grubskaren,

han tecknade visan lärarinna både i ord och bild, och på bilden syntes till och med pinnar som hade hållit på en längre tid, att följaga solkonet och barnafriden från en kär liten småflickklass, som intet högre önskade än att få hålla av sin kära fröken. När de två obligatoriska småskolorna varit tilländalupna och examen var förbi, reste jag mig upp i bänken, talade och sade på barnavis: "Får vi nu inte ha vår kära lärarinna mer?" Det var det enda tal som hölls på den examen, men det var kärleksfullt och skoningslöst som alla tal borde vara, om det skall bli till välsignelse.

Ett gammalt Malmöoriginal med namnet Palm ville vara glad och skämtsam. Då någon frågade honom, om han inte tyckte, det var tråkigt, att hans hustru var fläm och icke kunde hjälpa sig själv, svarade han: "Att det var ingenting att vara ledsen för. Gråter gör jag aldrig, men vill ögonen rädda, så får de, och vill läpparna hänga, fäster jag upp dem med nubb. Denne man var svarvare och hade svarvat många "lunnatoppa" till pågar och toser, som spelade topp på gårdarna vid klatchen av en liten nätt piska med repa. Denne man hade varit med i sångförening i unga dagar och kunde till och med, då tillfälle bjöds, föredraga vissa låtar t. o. m. i butiker, där han gjorde sina inköp. En sådan bit var denne: "Jag har en liten trädgård täppa o. s. v. När han slutat och ingen ville applådera, sjöng han själv: "Bravo, bravo, bravo!"

Ett annat Malmöoriginal var "Kritte-Tomsson", han hade sett bättre dagar för och varit en aktad tjänsteman. Han hade en fastighet i Ostindiefararegatan med tillhörande jord utanför staden. Han bodde ensam i hela huset och hade ingen som vårdade sig, och besök tog han aldrig emot. Gardiner hade han inga, och bohag syntes ej alls till från gatan, där vi, några stycken skolflickor, varje dag passerade förbi till skolan. Istället voro väggar och tak garnerade med stora tunga spindelvävar, och fönsterrutorna bemängade med års-gammalt damm. Då han någon gång nödgades göra något inköp, och någon hästakörare anmodade honom ritta upp, svarade han, att han ville ej nedsmutsa sina kläder. Han är död sedan många år tillbaka.

På Stortorget brukade för i världens många slaktare ha sina salubodar. En rik och anlitad handelsman var Slaktare Trahl. Han hade en dräng som blev en riktig trotjänare, men han hade ingen näsa. Ibland, när stadens fäder kommo för att tillhandla sig lite kött, villo de pruta eller smussa med honom. Han svarade då: "Många har du snötet, men mej och nyter du inte så lätt," tack för det, han hade ju ingen näsa.

En slaktare, som var så rysligt stor, röd och plumpig, hette Petter. Men på grund av sin stora volym, kallades han "Per Peter". Han bodde på backarna, utanför staden. När han varit inne i staden och fått bra för tjänster och en riktig "florshuva", blev han mycket större och mäktigare och såg ej de små gatorna utan fiskade sin magra

krake alldeles värre och satte kurs rakt på en vägg på ett av de större husen och ville igenom den, som naturligtvis aldrig lyckades. Sedan bar det av i vilt sken mot hemmet.

Förr i tiden, då den röda hanen huserade bland stadens invånare, förkunnades dess framfart med olika slag på en kalvskinnsdrumma. Högsta antalet slag var fem, och då var branden i omedelbar närhet, näst därtill 4 o. s. v. minst var 1 slag, som betydde ganska avlägset, men ändå inom staden Malmö. Då branden på Malmö Yllefabrik rasade, fick jag som barn se något hemskt, som aldrig går ur mitt minne. Efter de 5 klämtningarna förstod vi, att det var i närheten, och brått finger vi att komma ut och se skidespelet. Den stora röda byggnaden var omgiven av lågor, och brandmanskapet hade ett styrt arbete att genomslänga transporterade kanalvattnet upp över byggnaden. Många ylleräckor fingo ett dopp i kanalens vatten, många brunnar upp, och en del ligo utkastade överallt. Det luktade svett långa vägar. Sedan branden var slut fingo många fattiga tillfälle att för en ringa penning tillhandla sig brandskada de ylletyger.

På det nuvarande Drottningtorget har förstått en byggnad som hette Husarkasernen. Framför var en öppen fri plats och på den stod en pump, dit kvinnorna plögade stega för att hämta vatten. I satsamma som de vanligtvis äro, vilade de en stund medan munnarna arbetade, därav namnet "Gladdertorget."

Värdsammast
M. M. M.
Värnhemstorget.

Högtärade Herr Redaktör!

Jag har redan insänt 3 ark fullskrivna, liknande detta, men är ej säker på, att den nått adressaten, då jag brakt blott skriva Th. Dagbladets Redaktion, utan endast Th. Dagbladet. Läste dock nys, en ny uppmaning i eder ärade tidning, vilken jag prenumererat på, att flera bidrag önskas innan 1: November, och tager jag mig härmed diutlighet, att, ehuru ej personligen ombedd, ännu göra ett försök på min knappliga sträta.

Midssommar.

Det var frid och glädje och förtärlsefordom i de gamla gårdarna mellan såväl värd och hyresgäster som emellan hyresgästerna själva. Vår gård hördes aldrig av något kvi, och reparationer och andra angelägenheter, rörande trernad för gård och bostad, beviljades gärna av värdern. För hyre 2 lägenheter träs om huset av värdern för billig hyra, och var gång värdern besökte sin fastighet, vart han alltid inbjuder i vårt hem på både middag och kaffe. Gästvänligheten var mer gängse förr än nu. Då det var midssommar vägsades ej hellre hyresgästernas önskan, att kring majstängen på gårdens få svänga runt några dagar, så länge majstängen inte visat tecken till förgängelse. Gårdens ungdom begåvo sig dagen före midssommarsaften ut till farmaerna uteför Malmö för att hos någon bekant välvillig bonde utbedja sig några enckorgar fulla av grönt och i bästa fall ävens några lysande pioner för kransar till stängen. Läkter hade man inköpt av Timmerhandl. Håls vid Davidshallsbron, och dessa läkten gömdes år efter år i källaren, tills de skulle klädas för festen. Det gröna hade legat i vatten i bryggstugan natten innan det skulle bindas, och flickorna i gårdens ställ

de sig välvilligt i tjänst hos folket i gården för att midsommarfesten skulle bli så värdig och trevlig som möjligt. När de klätt stängern med grönt, virades kransar med många lysande blommor och pappersremor. Låkten för lövhadda hade man också, och då majstingen restes grön och stätlig mitt på gården, dröjde det ej länge förän ett nytt lusthus tronade en 7 å 8 meter därifrån. I detta skulle kaffet serveras åt alla husets invånare. Ingen var särskilt inbjuden. Man bjöd sig själv genom sammanläggning av slantarna. Någon särskild orkester anlättes ej. I huset fanns många unga pojkar, som både kunde traktera fiol och harmonika. De anlöstes alltemellanåt av andra pojkar, så att de förra också kunde ta sig en sväng med vännen sin. Men det var ej endast ungdom som trädde dansen, även 60 och 70 års män dansade med sin utvalda, och jag undrar, om inte gamlingarna voro lika säkra och beivrade i dansen som de unga, jag tror det. Parten var uppläst hela natten och genom den gingo massor av främlingar, dels såsom sysselnä åskådare och även danslystna, som själva ej hade rest någon stång. Ingen av dem bortvisades, alla voro välkomna, och alla kände samhörigheten; dansen och musiken förintade all smärtsinnet, och glädjen stod i högar sky. Det var det midsommar, men nu är det lystigården.

Midvintersfesten Julen.

Hadde man roligt mitt på sommaren, så var det ej sämre mitt på vintern, fastän julen gjort sitt inträde. Vita emaljierade kakelugnar fanns i de flesta husen och framför dem

en liten järnkamin, där brasan sprakade muntigt och glimmade mellan lufthålarna över kaminskägget." Den värmen var mycket sundare och billigare än värmeledningsvärmen. Gott om man följer den senare, som fördärvas vad kläder man har i garderoben, om man inte städs ser om dem.

Till jul var det storsengöring i alla hem. Allting skulle putsas och fejjas från vinden ner i källaren, allt linne och gardiner skulle på storträten, in från trätthuset i källaren förkunnade 14 dagar innan högtiden, att nu började julbäddskan. Fisker skulle blötläggas, en halv gris skulle inköpas för saltning, och huvudet skulle kokas till julsylta. Man hade mest skurgolv på den tiden, och alla golv skulle vitskuras till julen. Flossmattor användes i bästa rummet, annars förekommo företrädesvis träsmattor i daglig-rummet och i köket, värda i något hem i staden, där hustrun var värvantig. Att höra vären dunka i hemmen, var ej någon ovanlig företeelse. Hörs aldrig numera och vare nog ej välkommet i de moderna fastigheterna. Strax innan jul hade de flesta barn fått nya kläder för att vara fina på julafton. När allt var i ordning, och julbaket var överstikat, skulle granen klädas. Sedan skulle julbordet dukas med en skimrande vit drädduk, och alla skulle först ha kaffe på eftermiddagen med en stor hög utmärkt goda hembakta kakor, som mor själv bakat. När skymningen började falla, tändes granen, och barnen singo dansa ringdans kring densamma. På tändes 2 vita stearinljus främlingeholmens, som placerades i tvänne blankpolerade messingstakar på julbordet, en vid vardera änden, dessa ljus singo icke släckas, emedan det båda olycka för kommande

året, troddes det, utan dessa ljus skulle brinna ned i staken, hellre inte var det bra att släcka något ljus i granen. När klockan var $\frac{1}{2}$ 8 inbads julmaten, flera handa smårätter på smörgåsbordet bland dem sylta, ^{rödbetor} kokt fläsk, ugnsstekt revbensbjäll, bigatt, korv och ost. 3 sorters vackert skuret bröd av fint rågbröd, vörtbröd och sursoßt bröd. Smöret var vackert uppplagt med figurer på. Då satte far sig vid ena bordsändan och mor vid andra och barnen emellan vid båda långsidorna, alla i högtidskläder. Far började måltiden med bön, och barnen fingo också läsa med. När smörgåsmaten var avsmakad, vankades julfisk, potatis och senapsås med hemmalagad skinksenap uti. (Denna senap var krossad i träskål med järnkula.) Sedan var det julekinkan, som bars in, vackert brynt i ugnen och en trevlig pappersdekoration om den smulaste delen. Till sist härligt god risgrynsgröt och mjölk. Gröten var kokt i söt mjölk med smör, socker, mandel och kanel och dekorerad med finmalen kanel i rutor. När julmaten var aväten lästes tack för maten av far, och barnen instämde. Sedan fingo barnen gå bort och buga sig för far och mor och tacka dem för maten. När det något barn, som avlägsnade ^{sig} från bordet julaften för illamående eller dömnaktighet, togs det som ett dåligt omen. Sedan vankades julkappar, gottar och vin med tårter och klenor. Sedan dansade hela familjen runt kring Yultridet flera gånger och sjöngo julvisor och julsånger. Därefter berättade far och mor om forna tiders jular i deras barn-doms hem i Skåne och om, huru de fattiga fingo julglädje i deras hem. Till sist vankades kaffe, därefter sadis godnatt, och ljusen sloknade, och julfriden var bofast hos oss.

Värdsammast

M. M. M.

Värnhemstorg.

Högtärade Herr Redaktör!

Härmed har jag nöjet översända ännu ett litet minne från gamla Malmö.

Jag var ute på landet en dag och fröjdade mig över den höga, rena oktoberluften och färgpraktens från skogen jättar och all den gyllne frukten i trädgårdar jämte den talrika och tusande blomsterflockan. Plötsligt hördes ett annalkande stamp av hästhoar och ett åkdoms sakta rullande på vägen. Men, vad fick jag mer se? Jo, ett ytterst stiligt ekörpge med 2 kldiga springare av äkta fullblod med elegant seltyg och en lika stilig drocken med livriklädd kusk. Något liknande hade jag ofta sett i min barndom, men var det då mera vanligt. Nu däremot var det en ovanlig företeelse, och jag började genast jämföra den fina skjutsen med vår tids många olika typer av bilar, och fann därvid, att hästskjutsen, jag nu såg, var den mest anslående på rangskalan. Nog är det billigare och bekvämare med bil, men hästskjutsen, då den väl underhålles är en prydnad både i stad och på land. Under mina uppväxtår fick man dagligen se många olika sorters hästskjutsar, både bättre och sämre. Om morgnarna, då alla varuuthörare gjorde sin rond genom gamla Malmö kunde man dagligen iakttaga de arbetande hästarnas kamp framför åkare kärran eller spårvagnen, stadsbudsvagnen eller den stora mylbagnen mellan centralstationen och franska ångkrarnen, huru de ansträngde muskler och senor för att få fram den tunga bördan till avlastningsplatsen. En lisa fick de starkare djuren var, att husbonden drojde sig kvar på ett eller annat ställe, så de fick en smula andrum. Då sågs stundom den trötta hästens huvud sakta sjunka

ned i tömmen, han var trött, han sov på stående fot, den trogne tjänaren. Ibland kunde det hända, att kuskor blivit bjuden på någons krog (sådana fanns det många på den tiden) och blivit överfärfrikas och knappast visste, huru det skulle gå att komma hem, men väl han hade kravlat sig upp i vagnskorgen, satte Palle i gång kärran och drog den knäsvage husbonden mot hemmet, då han efter ett pinsamt nedstigande ur vagnen hamnade i företugan. Tjänaren hade sin vana trogen ärmu en gång gjort sin herre en tjänst, men någon tack varkades sällan.

En annan dystur bild av åkdon var den stora renhållningsvagnen, där mannaerna måste ha en hög trappa med på färden för att fullgöra sina alligganden, och som plikten krävde. Denna vagn plögade göra sin entré genom staden bitlids på morgnarna, när morgonluften var fylld av fläktar från havet, doften från alla dagstänkta blommor, gräs och löv, men det loaktat måste en och annan hälsövar, som slumrade för öppet fönster, genom påminnelse av odörens make sig bort till fönstret för att stänga det i god tid. Men stackars den Prunte som gick för en sådan vagn, han hade nog mist sitt av naturen uttrent fina luketsinne och sinnet för renlighet som är så utpräglad just för hästarna.

Lätta åkdon hade däremot alltid glada hästar utan att vara ystra. Sådana åkdon varo "Norra-Hansson", L. B. Torp eller "Pölsetorp", såsom det vanligtvis hette, Kaffebämnare Möllers senapsvagn, Kaffehandl. Ströbeck, Stortorget, Kaffehandl. Mayn. Nilsson, St. Nygatan och Bagaremäst. Harn Oleson i Förstedsgratan 105 St. Den visträmde hade en glad, välfödd häst, som när han stannade med sin lilla brödkärra framför någon butiks

visst inte kunde kallas utschased, nej, tvärtom, han företog sig en hel del kläddamma begärningar i timmen, allt under det han tuggade på betset och lät höra sin sedvanliga gnäggning. Ingen högfärdig människa kunde kräma sig bättre än han.

Sedan var det en massa droshägar, som parkeut sina eleganta åkdon på Stortorget mellan Kramers och Fredrik Myströms. Vid bröllop, barndop och begravningar varo de härt anlitade, för att nu inte glömma de festande från världshusen, som på småtimmarna hade långt hem. Alltid voro droshuskarna redo, och alltid voro deras hästar och vagnar i presentabelt skick, liksom och de själva. Droshuskarna sågo respekttabla ut iförda cylinder, vita handskar och tvänne rader gula knappar på kappan. Till begravningar vaxkades alltid en bricka med 2 eller 3 fyllda glas, utburna av värden strax före processionens afärd, eller och fick kuskens trakteringen inom hus bland de övriga gästerna. Ett stiligt shipage som man ofta såg på stadens gator var det som tillhörde framlidne regementsläkaren och arhållne barnaläkaren, Högåbbores Riddaren Dr. Carl Lsp. Alltid hälsade han vänligt från den öppna droshkan åt sina tackamma patienter, men ibland kunde blicken plötsligt märkna, då någon taktlös person från gatan anropade om hans besök i förbifarten. Han svarade då: Min mottagning är öppen mellan 10-12 på Slottsgatan 28! Och därvid blev det. Doktorn var en bestämd herre och höll på sin värdighet. En gång kom en fru till honom med ett barn, som hon ansåg vara behäftat med skäver eller skervan (angelika sjukas), men doktorn svarade vänligt, den kan jag minsann inte bota, den får ni söka bot för hos en klok gumma. Och de "kloka" var det gott om för i tiden, men de uppträdde inte så taktfullt som vår käre husläkare Dr. Carl Lsp.

Färutor drockor funnos också andra dragnar, såsom giggas, charabanc och ponnyvagnar. Charabanc plögade man förhysa, när man skulle på skogsutflykt. Dessa vagnar voro försedda med dubbla löngående stoppade säten, och ingåendet i vagnen skedd bakifrån genom en låg liten dörr under vilken ett litet fotsteg av järn var anbragt ty vagnarna voro ganska höga. Någon kus till skydd för regn fanns icke, utan de åkande fingo ha paraplyet i beredskap. På hemfärden från skogen voro såväl hästar som vagnar smyckade med lövruskar och harmonikan och sångerna på hemresan vittnade om, vilket rikt mått av glädje man nu magasinerat för den kommande arbetsveckan. Giggarna voro också lätta åkdon, arpassade endast för 2 åkande. Hjulen voro oftast beklädda med gummi för att inte slanna mot stenläggningar. En sådan vagn framfördes dagligen av Herr Byggmäst. Möller (Danske Möller.) Ponnyvagnar med dito ponnyhästar var en närmare färdteckelse på stadens gator. Bland var vagnen extra lätt, utgörande fullflätning för själva stommet. Sådana kördes oftast av damer. Bland sågs en liten ovanlig typ för häst förspänd, med mycket långa öron, det var ju en asna. Men de fingo nog många klatschar av pikenärten, ty de voro ganska egeminniga och ville inte alltid trura, då kusken ville, utan endast, när den själva behagade. Grevliga herrskap syntes ofta körande med sparn. Alla 4 hästarna likavisa andra, om det skulle vara riktigt fint. Livrklädd kusk och grevlig krona på vagnen. Vintertiden åktes i kana med fina vita slädnät på hästarna och bjällerklang som hördes långa vägar från dubbla kranas av bjällror på hästarnas hakar. Bland arrangerades slädpartier med bal och supé. Det var en tilltalande syn att se ett 30 tal eleganta kanar styra ut över den vita gnistrande och knarrande snön med damer och herrar påpälsade och vid ett vinterfiskt, stråländehumör.

Värdsammast

M. M. M. 63 år
Värnsborg